

بررسی تأثیر اجتماعی شدن حرفه‌ای بر شایستگی بالینی دانشجویان پرستاری در عرصه دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد سال ۱۳۹۷-۱۳۹۸

محسن مام‌قادری^۱، اسفندیار بالجانی*^۲، یوسف محمودی‌فر^۳

تاریخ دریافت ۱۳۹۸/۱۲/۱۹ تاریخ پذیرش ۱۳۹۹/۰۲/۲۸

چکیده

پیش‌زمینه و هدف: اجتماعی شدن حرفه‌ای، جنبه حیاتی تکامل دانشجویان پرستاری می‌باشد. این فرایند با ورود افراد به برنامه آموزش پرستاری آغاز می‌شود و با اتمام آموزش پرستاری و ورود به محیط‌های کاری ادامه می‌یابد. این مطالعه باهدف تأثیر اجتماعی شدن حرفه‌ای بر شایستگی بالینی دانشجویان پرستاری در عرصه انجام گرفته است.

مواد و روش کار: این مطالعه از نوع تجربی بوده که ۶۲ دانشجوی پرستاری در عرصه دانشگاه آزاد مهاباد به‌صورت سرشماری انتخاب‌شده و به‌صورت تصادفی منظم در دو گروه کنترل (۳۱ نفر) و مداخله (۳۱ نفر) قرار گرفتند. گروه مداخله ۱۵ جلسه برنامه اجتماعی شدن حرفه‌ای را طی کردند. جهت ارزیابی و مقایسه به گروه کنترل و مداخله یک پرسشنامه دوقسمتی شامل: الف) پرسشنامه دموگرافیک و ب) پرسشنامه شایستگی بالینی داده شد. داده‌های جمع‌آوری‌شده تحت نرم‌افزار آماري SPSS25 مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفتند. برای مقایسه امتیازات حاصل از قبل و بعد مداخله از آزمون‌های t زوج و برای مقایسه بین گروهی از t مستقل و از آزمون اسمیرنوف کولموگروف برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها: نتایج حاصل از این مطالعه نشان داد برنامه آموزشی اجتماعی شدن حرفه‌ای که توسط گروه مداخله طی شد بر شایستگی بالینی دانشجویان پرستاری در عرصه مؤثر است. در مقایسه نمرات شایستگی بالینی بین دو گروه مداخله و کنترل بعد از مداخله برنامه آموزشی اجتماعی شدن حرفه‌ای از آزمون t مستقل در سطح اطمینان ۹۵ صدم استفاده شد. نتایج آزمون آماری t مستقل در خصوص هدف فوق نشان داد، بعد از اجرای برنامه آموزش اجتماعی شدن حرفه‌ای در گروه مداخله میانگین نمرات شایستگی بالینی (۱۹۱/۳۵) نسبت به گروه کنترل (۱۵۰/۵۲) افزایش یافته است که این افزایش از نظر آماری معنادار بود ($p=0/001$).
بحث و نتیجه‌گیری: برنامه آموزشی اجتماعی شدن حرفه‌ای می‌تواند تأثیر بسزایی در ایجاد و تقویت شایستگی بالینی دانشجویان پرستاری داشته باشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود که مسئولین آموزش پرستاری با الگویی سازمان‌یافته، مدون و منظم برنامه آموزش اجتماعی شدن حرفه‌ای را بر اساس راهبردهای نوین آموزشی در برنامه‌های درسی دانشجویان دوره کارشناسی پرستاری گنجانده تا مراتب کارایی و اثربخشی دوره‌های آموزش پرستاری را بهبود بخشند.

کلیدواژه‌ها: اجتماعی شدن حرفه‌ای، شایستگی بالینی، دانشجوی پرستاری

مجله پرستاری و مامایی، دوره هجدهم، شماره سوم، پیاپی ۱۲۸، خرداد ۱۳۹۹، ص ۲۰۹-۲۰۲

آدرس مکاتبه: گروه پرستاری، واحد ارومیه، دانشگاه آزاد اسلامی، ارومیه، ایران تلفن: ۳۱۸۰۳۱۶۹-۰۴۴

Email: mam.goal@yahoo.com

مقدمه

نتایج مطلوب و گاه نیز با تبعات ناخوشایند همراه است. این فرایند غیرقابل پیش‌بینی، غیرخطی، غیرارادی، غیرقابل اجتناب، پویا و دایمی است (۲). حرفه‌ای شدن از مفاهیم بنیادی و پایه‌ای پرستاری است. این پدیده حاصل تعامل فرد - محیط کاری و ارتباطات بین فردی می‌باشد. فرآیند حرفه‌ای شدن یکی از مسائلی است که در عصر کمبود پرستاری می‌بایست روی آن تمرکز بیشتری صورت

اجتماعی شدن حرفه‌ای فرایند درونی کردن و تکامل هویت حرفه‌ای از طریق اکتساب دانش، مهارت‌ها، دیدگاه‌ها، باورها، ارزش‌ها، هنجارها و استانداردهای اخلاقی برای ایفای نقش حرفه‌ای می‌باشد (۱). اجتماعی شدن حرفه‌ای فرآیندی پیچیده با چهار ویژگی یادگیری، تعامل، تکامل و سازگاری می‌باشد که گه‌گاه با

^۱ گروه پرستاری پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ارومیه، ارومیه، ایران

^۲ گروه پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ارومیه، ارومیه، ایران (نویسنده مسئول)

^۳ گروه پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد، مهاباد، ایران

نقش‌های جدید حاصل از تغییرات در کار پرستاری ادامه پیدا می‌کند (۷). با وجود افزایش انتظار از پرستاران، به نظر می‌رسد مشکلاتی در اجتماعی شدن حرفه‌ای پرستاران در حیطه‌هایی مانند استقلال، حل مسئله، مسئولیت، انجام پژوهش و شایستگی ارائه مراقبت وجود دارد. از سوی دیگر هدف و انتظار ما از آموزش‌های دوران دانشجویی آن است که دانشجو پس از فراغت از تحصیل و اشتغال در جایگاه‌های مختلف پرستاری، بتواند آموخته‌های تئوری خود را در عمل به کار گیرد. اما فاصله بین آنچه در کلاس درس آموزش داده می‌شود با خدماتی که ارائه می‌گردد، به‌عنوان یک مشکل اساسی در پرستاری مطرح است (۸). بر اساس یک مطالعه کیفی که در ایران انجام شد، اجتماعی شدن حرفه‌ای مفهوم پیچیده‌ای توصیف‌شده که از طریق تجربه پرستار در شناوری شایستگی، استقلال عملی، پویایی بالینی، حمایت اجتماعی، دل‌بستگی حرفه‌ای و مشارکت منفعل گروهی درونی می‌شود. در این بین مفهوم شایستگی می‌تواند حوزه وسیعی از قابلیت‌های پرستار را نشان دهد، اما آنچه در این مطالعه به این درون‌مایه مرتبط می‌گردد، توانایی علمی و عملی است که به‌صورت تبلور ارزشی، حس پرستار بودن، دانش کاربردی، علاقه به حرفه و حس همدلی توصیف شده است. از طرفی شایستگی با تداوم کار و شناخت تدریجی کار بالینی، موجب ایجاد علاقه‌مندی به حرفه گردیده است. هرچند دانش حرفه‌ای در مواجهه با موقعیت‌های عملی در عرصه و کار با پرسنل توانمند کسب می‌گردد (۷). از طرفی اجتماعی شدن پایه‌ای برای عمل بالینی است و در این بین پیامد برنامه‌های آموزشی دوران دانشجویی می‌تواند منجر به اجتماعی شدن حرفه‌ای و تکامل دانشجویان پرستاری شود (۹). و از طرفی دیگر دستیابی به شایستگی بالینی باعث می‌شود تا پرستاران بتوانند نقش خود و یا وظایف محوله را با کیفیت مناسب انجام دهند (۱۰) که این امر نه تنها باعث افزایش رضایت کاری در بین پرستاران می‌گردد، بلکه باعث ارتقاء کیفیت مراقبت از بیمار و برآیند بهتر برای بیماران می‌گردد (۱۱). با توجه به موارد فوق و اینکه اجتماعی شدن حرفه‌ای از طریق شایستگی درونی می‌شود (۷). علیرغم اهمیت اجتماعی شدن پرستاران بر کیفیت کار مراقبتی، هیچ مطالعه‌ای تأثیر اجتماعی شدن بر شایستگی بالینی را در ایران مورد بررسی قرار نداده است؛ بنابراین پژوهش‌گر این مطالعه را باهدف تأثیر اجتماعی شدن بر شایستگی بالینی بین دانشجویان پرستاری انجام داده است.

مواد و روش کار

پس از کسب مجوز از شورای پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ارومیه و اخذ کد اخلاق، مراتب کار با گرفتن رضایت آگاهانه

گیرد (۳). بخشی از شایستگی حرفه‌ای در تعامل با دیگران و روابط کاری مشترک و کار گروهی شکل می‌گیرد (۴). از آموزش پرستاری انتظار می‌رود بتواند این شایستگی را از طریق فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای فراهم نماید (۵). اجتماعی شدن حرفه‌ای، جنبه حیاتی تکامل دانشجویان پرستاری می‌باشد. این فرآیند با ورود افراد به برنامه آموزش پرستاری آغاز می‌شود و با اتمام آموزش پرستاری و ورود به محیط‌های کاری ادامه می‌یابد. بنابراین، اجتماعی شدن پیامد خواسته یا ناخواسته فرآیند آموزشی و تجارب محیط کار می‌باشد (۲). اجتماعی شدن حرفه‌ای فرآیندی است که در آن افراد استانداردهای اخلاقی پرستاری را به‌عنوان بخشی از رفتار و تصویر ذهنی از خود، کسب می‌کنند و درونی می‌سازند و از این طریق می‌توانند علایق موردنیاز خود را جهت ایفای نقش‌های حرفه‌ای به دست آورند. متأسفانه اکثر پرستاران ایرانی مراقبت را فعالیت‌های تکراری و روزمره با موقعیت اجتماعی نامناسب می‌دانند و این مسئله‌ای است که در اثر نقصان فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای در ایشان شکل گرفته است (۶). بدیهی است اولین مرحله و حساس‌ترین آن زمانی است که فرد به‌عنوان دانشجوی پرستاری وارد محیط آموزشی و یا محیط کارآموزی خود می‌شود (۳). طی شدن مناسب فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای می‌تواند به کسب هویت حرفه‌ای، سازگاری با نقش‌های حرفه‌ای، تعهد حرفه‌ای و سازمانی و در نتیجه بهبود کیفیت مراقبت از مددجویان منجر شده، از طرف دیگر اجرای نامناسب و ناکافی فرآیند اجتماعی شدن، می‌تواند پیامد منفی چون ریزش و فرسودگی شغلی و کاهش تولید، از دست رفتن یا کاهش انگیزه و رضایت‌مندی پرستاران در آینده شغلی و حرفه‌ای، تداوم عملکردهای ضعیف، ابهام در نقش آن‌ها را به دنبال داشته باشد. این مسئله به‌خصوص در پرستارانی که به‌تازگی فارغ‌التحصیل شده‌اند حادث‌تر است، زیرا این افراد در زمان ورود به بیمارستان، با چالش‌های حاصل از محیط کاری جدید مانند پذیرش نقش‌های جدید و مواجهه با ارزش‌ها و نگرش محیط فعلی خود روبرو می‌شوند، به عبارتی تداوم این فرآیند، زمانی تسهیل می‌گردد که بین ارزش‌ها، هنجارها و انتظارات برنامه‌های آموزشی و واقعیت‌های عرصه، همخوانی وجود داشته باشد. هرچند وجود نظام بروکراتیک و معمولاً غیر حمایتی در عرصه بالینی، ممکن است، چندان راه را برای ادامه اجتماعی شدن حرفه‌ای مهیا نکند (۴). با ورود دانشجویان به عرصه پرستاری، اعضای دانشکده فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای را آغاز می‌کنند. نقش‌های محوله پرستاری و ارزش‌های اخلاقی در طی این فرآیند به دانشجویان پرستاری در دانشکده‌ها آموزش داده می‌شود و به‌عنوان یک فرآیند مادام‌العمر در طول زندگی حرفه‌ای ادامه می‌یابد و چه‌بسا به شکل اجتماعی شدن مجدد در پذیرش

توسط متخصصین و اساتید این حوزه تأیید شده است و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ محاسبه شد که قبلاً نیز ضریب پایایی پرسشنامه شایستگی بالینی (به میزان ۰/۹۵) به دست آمده است (۱۷).

به گروه مداخله به مدت ۱۵ جلسه (طی پنج هفته، یک روز در میان) همراه با کارآموزی بالینی در بخش‌های مختلف بیمارستان و هفته‌ای سه بار با هماهنگی آموزش در بیمارستان و در کلاس آموزش با توضیح در مورد هدف از جلسات و مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای شروع و سپس با بحث در مورد چگونگی دستیابی به هویت حرفه‌ای، آشنایی با ساختارهای سازمانی و بهره‌گیری از فضاهای کتابخانه‌ای و اینترنتی و بررسی و آشنایی با خطی‌مشی‌ها و روتین‌های درون‌بخشی و آگاه‌سازی در مورد قوانین و مقررات بیمارستانی و حرفه‌ای، با اسلایدهای از قبل آماده شده انجام گرفت. محتویات جلسات به تفکیک شامل: ۱. چهار جلسه آشنایی با مفاهیم، ارزش‌ها، هنجارها و رفتارها از طریق اسلایدهای آموزشی برگرفته از مرور متون مرتبط، ۲. چهار جلسه فراهم کردن دیدار و جلسات پرسش و پاسخ با نخبگان و پرسنل حرفه‌ای بیمارستان از قبیل مترون، سوپروایزر بالینی، سوپروایزر آموزشی و سرپرستاران بخش‌های بستری و کارگزینی بیمارستان، ۳. چهار جلسه انجام پروسیجرهای بالینی و عملی در بخش اورژانس و بخش GICU^۲ بیمارستان، ۴. سه جلسه ایفای نقش پرستار مستقل و کشیک بخش در بخش‌های داخلی و جراحی با هماهنگی سرپرستار و مترون توسط اعضای گروه مداخله. در پایان نتایج مداخله بعد از ۱۵ جلسه با همان پرسشنامه ارزیابی و تکمیل شد.

داده‌هایی که از طریق پرسشنامه‌های جمع‌آوری شده به دست آمدند، در دو بخش مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در بخش اول برای توصیف مشخصه‌های دموگرافیک مربوط به هر یک از گروه‌های مورد مطالعه از جداول توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار استفاده شد. در بخش بعدی برای مقایسه امتیازات حاصل از قبل و بعد مداخله از آزمون‌های t زوج و برای مقایسه بین گروهی از t مستقل و از آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌های مربوط به متغیر شایستگی بالینی تحت نرم‌افزار آماری SPSS25 مورد استفاده قرار گرفتند.

یافته‌ها

واحدهای پژوهش در دو گروه کنترل و مداخله طبق موارد پرسشنامه دموگرافیک از نظر سن، جنسیت، میزان تحصیلات پدر و مادر، میزان علاقه به حرفه پرستاری، انتخاب رشته پرستاری بر

از شرکت‌کنندگان طرح و آگاه‌سازی نسبت به اهداف طرح و محرمانه بودن اطلاعات آغاز گردید.

این مطالعه از نوع تجربی است و نمونه‌ها به صورت زوج و فرد و کاملاً تصادفی در گروه مداخله و کنترل قرار گرفته‌اند. جامعه آماری مورد مطالعه شامل کل دانشجویان پرستاری در عرصه دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ بودند که طبق لیست دریافتی از آموزش تعداد دانشجویان در عرصه را ۶۲ نفر تشکیل می‌دادند. روش نمونه‌گیری به صورت سرشماری از تمامی دانشجویان در عرصه پرستاری بود. جهت انتخاب گروه مداخله از روی لیست دانشجویان بر اساس گروه‌بندی برنامه کارآموزی که از آموزش گرفته شد و شامل شش گروه دانشجوی خانم و شش گروه دانشجوی آقا بودند به هر گروه از ۱ تا ۶ یک شماره داده شد. سپس گروه‌ها را به دودسته زوج و فرد تقسیم کرده و طبق قرارداد قبلی گروه فرد را خط و گروه زوج را شیر فرض گرفته و با یک سکه ۵۰۰۰ ریالی جهت تعیین گروه مداخله شیرخط انداخته که شیر آمد و گروه‌های زوج (۲ و ۴) که شامل ۱۶ نفر خانم و ۱۵ نفر آقا بودند، جهت انجام مداخله انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه عبارت بودند از: رضایت برای شرکت در مطالعه، دانشجوی عرصه پرستاری دانشگاه آزاد مهاباد و عدم شرکت در مطالعات و تحقیقات قبلی و یا دوره‌های آموزشی با موضوعات اجتماعی شدن حرفه‌ای پرستاری و شایستگی بالینی در پرستاری. همچنین معیارهای خروج از مطالعه شامل: عدم تمایل به شرکت در مطالعه، عدم مطالعه متون در اختیار قرار داده شده توسط پژوهشگر و عدم شرکت در جلسات آموزشی (بیش از ۲ جلسه) بر اساس برنامه‌ریزی انجام شده توسط پژوهشگر بودند. بر روی گروه کنترل هیچ‌گونه مداخله‌ای انجام نشد و با توجه به برنامه رایج آموزشی در محیط بیمارستان به فعالیت ادامه دادند. به هر دو گروه مداخله و گروه کنترل به‌طور جداگانه و بدون اطلاع از هم قبل از هرگونه مداخله‌ای پرسشنامه‌ای جهت مقایسه و ارزیابی داده شد و برای به حداقل رساندن عامل تورش^۱ پرسشنامه توسط یکی از همکاران بین دانشجویان پخش شد.

ابزار گردآوری داده‌ها در این مطالعه یک پرسشنامه دوقسمتی شامل: (۱) مشخصات دموگرافیک و (۲) پرسشنامه شایستگی بالینی دانشجویان پرستاری که دارای ۴۴ گویه است و در پنج حیطه مدیریت مراقبت، صلاحیت عملی، مدیریت فردی، بیمار محوری و دانش‌پژوهی با یک مقیاس لیکرت پنج‌درجه‌ای (همیشه، اغلب، گاهی، به‌ندرت و هیچ‌وقت) که هر ماده دارای ارزشی بین ۱ تا ۵ داشت، بود. روایی پرسشنامه شایستگی بالینی در تحقیقات پیشین

^۱ Bias

^۲ General Intensive Care Unit

اساس شناخت اولیه، فکر ترک تحصیل، وضعیت معدل، مواجهه با مستقل و حرفه‌ای بر اساس آزمون تی مستقل تفاوت معناداری با تجارب ناخوشایند بالینی و وضعیت آمادگی به‌عنوان یک پرستار یکدیگر نداشتند.

جدول (۱): مقایسه توزیع فراوانی و درصدی مشخصات جمعیت شناختی دانشجویان بین دو گروه مداخله و کنترل

گروه مداخله		گروه کنترل		طبقات	متغیر
درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۴۸/۴	۱۵	۴۸/۴	۱۵	مرد	جنسیت
۵۱/۶	۱۶	۵۱/۶	۱۶	زن	
۹/۷	۳	۱۶/۱	۵	بی‌سواد	تحصیلات پدر
۲۹	۹	۳۵/۵	۱۱	ابتدایی	
۱۶/۱	۵	۱۹/۴	۶	زیر دیپلم	
۱۹/۴	۶	۳/۲	۱	دیپلم	
۲۵/۸	۸	۲۵/۸	۸	دانشگاهی	
۲۹	۹	۲۵/۸	۸	بی‌سواد	تحصیلات مادر
۳۸/۷	۱۲	۴۱/۹	۱۳	ابتدایی	
۰	۰	۹/۷	۳	زیر دیپلم	
۲۵/۸	۸	۱۶/۱	۵	دیپلم	
۶/۵	۲	۶/۵	۲	دانشگاهی	
۲۹	۹	۲۵/۸	۸	خیلی زیاد	علاقه به حرفه پرستاری
۳۵/۳	۱۱	۲۲/۶	۷	زیاد	
۲۵/۸	۸	۵۱/۶	۱۶	تا حدودی	
۶/۵	۲	۰	۰	کم	
۳/۲	۱	۰	۰	اصلاً	
۵۸/۱	۱۸	۵۸/۱	۱۸	بلی	انتخاب رشته پرستاری بر اساس شناخت اولیه
۴۱/۹	۱۳	۴۱/۹	۱۳	خیر	
۲۲/۶	۷	۴۵/۲	۱۴	بلی	فکر ترک تحصیل
۷۷/۴	۲۴	۵۴/۸	۱۷	خیر	
۱۹/۴	۶	۱۹/۴	۶	بین ۱۵ تا ۱۶/۹۹	وضعیت معدل
۵۸/۱	۱۸	۵۱/۶	۱۶	بین ۱۷ تا ۱۸/۴۹	
۲۲/۶	۷	۲۹	۹	بالای ۱۸/۵۰	
۲۲/۶	۷	۳/۲	۱	هیچ‌وقت	مواجهه با تجربه ناخوشایند بالینی
۲۲/۶	۷	۳۲/۳	۱۰	یکی دو بار	
۲۹	۹	۲۹	۹	سه چهار بار	
۱۶/۱	۵	۳۲/۳	۱۰	بین ۵ تا ۱۰ بار	
۹/۷	۳	۳/۲	۱	بیش از ۱۰ بار	
۲۵/۸	۸	۱۲/۹	۴	کاملاً آماده‌ام	آمادگی به‌عنوان یک پرستار مستقل و حرفه‌ای دارم
۶۱/۳	۱۹	۸۰/۶	۲۵	تا حد مناسبی آمادگی دارم	
۳/۲	۱	۶/۵	۲	زیاد آماده نیستم	
۹/۷	۳	۰	۰	آمادگی کمی دارم	

توجه به مقدار P به دست آمده (بزرگ‌تر از ۰/۰۵) برای متغیر موردبررسی، فرض نرمال بودن داده‌ها را پذیرفتیم (جدول ۲).

در این مطالعه با استفاده از آزمون کولموگروف اسمیرنوف نرمال بودن داده‌ها بررسی شد. این آزمون در سطح اطمینان ۹۵٪ انجام می‌گیرد به عبارتی سطح معناداری ما $\alpha = 0/05$ می‌باشد. با

جدول (۲): بررسی نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف جهت تأیید نرمال بودن مربوط به شایستگی بالینی دانشجویان پرستاری برحسب گروه (کنترل و مداخله)

گروه مداخله		گروه کنترل		مقدار P	مقدار P
آماره کولموگروف اسمیرنوف	مقدار P	آماره کولموگروف اسمیرنوف	مقدار P		
۰/۲۰۰	۰/۰۸۷	۰/۲۰۰	۰/۰۸۰	(n=۳۱)	شایستگی بالینی

در مقایسه نمرات شایستگی بالینی بین دو گروه مداخله و کنترل قبل از مداخله برنامه آموزشی اجتماعی شدن حرفه‌ای از آزمون t مستقل در سطح اطمینان ۹۵ صدم استفاده شد. نتایج نشان داد، قبل از مداخله، میانگین نمرات شایستگی بالینی در دو

گروه کنترل و مداخله از نظر آماری تفاوت معنی داری ندارد (p=۰/۸۸۹). به طوری که میانگین نمرات در دو گروه کنترل (۱۵۰/۳۹) و مداخله (۱۵۰/۸۴) تقریباً به هم نزدیک بودند و اختلاف معنی داری مشاهده نشد (جدول ۳).

جدول (۳): مقایسه نمرات شایستگی بالینی بین گروه مداخله و کنترل، قبل از اجرای برنامه آموزش اجتماعی شدن حرفه‌ای

متغیر	گروه کنترل	گروه مداخله	تفاضل مداخله-کنترل	df	t	p
شایستگی بالینی قبل از مداخله	۱۳/۱۴ ± ۱۵۰/۳۹	۱۲/۱۵ ± ۱۵۰/۸۴	-۰/۴۵۲	۶۰	-۰/۱۴۰	۰/۸۸۹

در مقایسه نمرات شایستگی بالینی بین دو گروه مداخله و کنترل بعد از مداخله برنامه آموزشی اجتماعی شدن حرفه‌ای مجدداً از آزمون t مستقل در سطح اطمینان ۹۵ صدم استفاده شد. نتایج آزمون آماری t مستقل در خصوص هدف فوق نشان داد، بعد

از اجرای برنامه آموزش اجتماعی شدن حرفه‌ای در گروه مداخله میانگین نمرات شایستگی بالینی (۱۹۱/۳۵) نسبت به گروه کنترل (۱۵۰/۵۲) افزایش یافته است که این افزایش از نظر آماری معنادار بود (p=۰/۰۰۰۱) (جدول ۴).

جدول (۱): مقایسه نمرات شایستگی بالینی بین گروه مداخله و کنترل، بعد از اجرای برنامه آموزش اجتماعی شدن حرفه‌ای

متغیر	گروه کنترل	گروه مداخله	تفاضل مداخله-کنترل	df	t	p
شایستگی بالینی بعد از مداخله	۱۳/۰۹ ± ۱۵۰/۵۲	۱۲/۳۵ ± ۱۹۱/۳۵	-۴۰/۸۴	۶۰	-۱۵/۳۴۸	۰/۰۰۰۱

عوامل مؤثر بر اجتماعی شدن پرستاران، تجارب حرفه‌ای شدن و نقش مدرسان و مؤسسات در اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است که بیانگر اهمیت این موضوع در حرفه پرستاری می‌باشد. برای نمونه در مطالعه‌ای که توسط داداش زاده و همکاران (۱۳۹۶) انجام شد، نتایج نشان داد در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری، نقش مدرسان در حد متوسط به بالا و نقش مؤسسه در حد متوسط به پایین می‌باشد (۱۲). همچنین در مطالعه‌ای دیگر دسوار و همکارانش (۲۰۱۶) شواهدی از اکتشاف و توصیف ادراک پرستاران حرفه‌ای در

بحث و نتیجه گیری

در ارتباط با یکی از اهداف مطالعه که "اجتماعی شدن حرفه‌ای بر شایستگی بالینی دانشجویان در عرصه تأثیر دارد"، یافته‌های این مطالعه هدف تحقیق را مورد تأیید قرار داد و نشان داد که آموزش برنامه اجتماعی شدن حرفه‌ای بر شایستگی بالینی دانشجویان پرستاری در عرصه دانشگاه آزاد مهاباد مؤثر است. هرچند که هیچ مطالعه‌ای در ایران تأثیر اجتماعی شدن حرفه‌ای بر شایستگی بالینی دانشجویان پرستاری را مورد بررسی قرار نداده است، اما در برخی مطالعات گذشته سطح اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری،

رابطه با نقش آن‌ها در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان، برداشت مربیان پرستاری در امر آموزش و تسهیل اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان و تجربیات اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان به دست آوردند که نهایتاً منجر به تدوین و اعتبارسنجی یک دستورالعمل ۱۰ حیطه‌ای برای حمایت از پرستاران حرفه‌ای و مربیان در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری گردید (۱۳). بیشلوت (۲۰۱۲) در این زمینه بر این اعتقاد بود که در آموزش پرستاری، نگرش پرستاری خیلی مهم است و هم‌چنین در این حرفه، بر روی مهارت‌های حرفه‌ای تأکید فراوان شده است. از طرفی هم بین محیط آموزشی دانشکده و محیط حرفه‌ای تعارض وجود دارد (۱۴). بر همین اساس می‌توان نتیجه گرفت که آموزش مهارت‌های حرفه‌ای و آشناسازی اصولی پروسیجرهای استاندارد پرستاری با برنامه‌ای منظم و هدفمند در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری اثرگذار باشد.

در این مطالعه آموزش اجتماعی شدن حرفه‌ای در دانشجویان عرصه پرستاری این واقعیت را بیان نمود که این آموزش می‌تواند از ترم‌های نخستین پرستاری مدنظر دانشگاه‌ها در برنامه آموزشی قرار گیرد تا مسجل شدن اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری به‌صورت نسبی قبل از ورود به محیط کار به‌صورت پرستار فراهم شود. در رابطه با تکامل این حیطه باید اذعان نمود که اجتماعی شدن در گذر زمان و با مواجهه شدن کنش‌های متقابل در فرد درونی می‌شود در نتیجه باید فضا و بستر مناسب برای دانشجوی در دوره دانشجویی فراهم شود تا بتواند ویژگی‌های حرفه‌ای یک پرستار را کسب نماید و نقش آن را به‌درستی ایفا نماید.

در راستای تأثیر اجتماعی شدن حرفه‌ای بر شایستگی بالینی میرزائیان و طهماسبی (۱۳۹۳) مطالعه‌ای باهدف بررسی عوامل مؤثر بر سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای پرستاران بالینی انجام دادند که در نهایت نتیجه گرفته شد اشتغال در شهرهای بزرگ‌تر امکان کسب تجربه و تمرین مهارت‌های بالینی بیشتر را برای پرستاران فراهم خواهد نمود و این از عوامل تأثیرگذار بر اجتماعی شدن حرفه‌ای در پرستاری است (۴). مطالعه‌ای دیگر توسط براون و همکاران (۲۰۱۲) باهدف پشتیبانی از اجتماعی شدن حرفه‌ای پرستاران و نقش مربی بالینی به این نتیجه ختم شد که دانشجویان همواره بایستی در قبال نقش بالینی خودشان مسئول باشند و محیط بالینی، پرستاران و کارکنان دیگر و مربی بالین در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان نقش واضحی دارند (۱۵).

در کل بر اساس نتایج حاصل از این مطالعه می‌توان چنین نتیجه گرفت که برنامه آموزشی اجتماعی شدن حرفه‌ای می‌تواند تأثیر به‌سزایی در ایجاد و تقویت شایستگی بالینی دانشجویان پرستاری داشته باشد. از یک‌سو مطالعات داخلی به ما این واقعیت

را اذعان می‌کنند که در حال حاضر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی پرستاری در ایران هیچ‌گونه برنامه آموزشی منظم و مدون را در راستای ارتقای حیطه اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری دنبال نمی‌کنند و این حیطه صرفاً به‌صورت خودجوش و از روی دلخواه گاهی اوقات مدنظر دانشجویان یا مؤسسه آموزشی قرار گرفته است. از سوی دیگر این‌طور به نظر می‌رسد که یکی از علل این مشکل وجود تعارض بین محیط آموزشی دانشکده و محیط حرفه‌ای و بالین (۱۴) و هم‌چنین نبود مطالعات کافی و جامع در راستای اهمیت این موضوع می‌باشد. می‌توان گفت شایستگی و صلاحیت بالینی در پرستاری پیامدهای مثبتی مانند ایمنی بیماران و بهبود کیفیت را به دنبال دارد که امروزه از شاخص‌های مهم در ارزیابی سلامتی و بهداشت محسوب می‌شوند (۱۶).

از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به کمبود وقت از نظر مدت‌زمان انجام تحقیق، عامل هم‌زمانی که در حین تحقیق تعدادی دانشجو از جاهای دیگر در مورد این نوع آموزش و مداخله جستجو کردند و آگاهی پیدا کردند و که طی آموزش توجیهات مربوط به این مطالعه به نمونه‌ها داده شد. هم‌چنین پاسخ به پرسشنامه به‌صورت خوداظهاری بوده و امکان ارزیابی شایستگی بالینی به‌صورت عملی وجود نداشته که از این لحاظ محدودیت به‌حساب می‌آید. با توجه به نتایج به دست آمده از این مطالعه پیشنهاد می‌شود که مسئولین آموزش پرستاری با بهره‌جویی از یک الگوی آموزشی سازمان‌دهی شده، مدون و منظم برنامه آموزش اجتماعی شدن حرفه‌ای را بر اساس راهبردهای نوین آموزشی در برنامه‌های درسی دانشجویان دوره کارشناسی پرستاری گنجانده تا مراتب کارایی و اثربخشی دوره‌های آموزش پرستاری را بهبود بخشند. هم‌چنین پیشنهاد می‌شود که تأثیر اجتماعی شدن حرفه‌ای بر دیگر ویژگی‌ها مانند اخلاق حرفه‌ای، هویت حرفه‌ای، تعلق حرفه‌ای، ایجاد انگیزه، مسئولیت‌پذیری و رضایت شغلی در پرستاران یا دانشجویان پرستاری بررسی شود.

تشکر و قدردانی

مطالعه حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد پرستاری داخلی جراحی می‌باشد، لذا پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند تا از کلیه مسئولین محترم دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد ارومیه و مهاباد به‌ویژه دانشکده‌های پرستاری و مامایی هر دو واحد مذکور که از هرگونه حمایتی دریغ نداشتند، نهایت تشکر را ابراز دارند. هم‌چنین از تمامی دانشجویان در عرصه پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد مهاباد که در این مطالعه شرکت نمودند، تشکر می‌شود.

References:

1. Mooney M. Professional socialization: The key to survival as a newly qualified nurse. *Int J Nurs Pract* 2007;13(2):75-80.
2. Dinmohammadi M, Peyrovi H, Mehrdad N. Concept analysis of professional socialization in nursing. In: *Nursing forum*. Wiley Online Library; 2013. p. 26–34.
3. Nasrabadi N, Parsa-Yekta Z, Seyf H, Rasoulzadeh N. Nurses' Professionalization Experiences in Entering the Clinical Nursing Stage in Iran. *Hayat Journal* 2006; 11(4): 5-18.
4. Mirzaeyan S, Tahmasebi S. Influencing factors of professional socialization of clinical nurses. *J Clin Nurs Midwifery* 2016;5(1).
5. Kessel CA. An investigation of the perceptions of nursing faculty on the socialization practices of the online baccalaureate nursing student [Dissertation]. Capella University; 2006.
6. Shahim A, Lotfi M, Rahmani A. Level of Professional Socialization of Nursing Graduates of Tabriz University of Medical Sciences. *J Nurs Midwifery Tabriz* 2012; (20): 19-25.
7. Tahmasebi S, Ashktorab T, Ebadi A, Alavi-Majd H. Professional socialization in clinical nurses-A phenomenological study. *J Clin Nurs Midwifery* 2013;2(3):39–52.
8. Mirzabeygi G, Sanjari M, Salemi S, Babaei F. The necessity for specialty education in nursing MS program: Viewpoints of the faculty members of School of Nursing and Midwifery in Iran. *IJME*. 2010;9(3):263-71.
9. Sabery M, Ashktorab T, Heydarikhatay N. Evaluation of the level of professional socialization of postgraduate nursing students. *J Nurs Midwifery Shahid Beheshti* 2016; 93(26): 1-10.
10. Hasandost F, Ghanbari Khanghah A, Salamikohan K, Kazemnezhad Leili E, Norouzi Pareskhouh N. Prioritization of general clinical competence indicators from nurses' view employed in emergency wards. *Journal of Nursing and Midwifery of Jame'Negar* 2015; 25(78): 53-63.
11. Nouri A, Jouybari L, Sanagoo A. Nurses' Perception of Factors Influencing Professional Autonomy in Nursing: A Qualitative Study. *J Urmia Nurs Midwifery Fac* 2017; 15(6): 469-77.
12. Valizadeh L, Zamanzadeh V, Elmi S, Dadashzadeh A. Nursing Students' Perceptions on the Role of Instructors and Institute in Their Professional Socialization. *Iran Journal of Nursing* 2018;31(111):20–30.
13. de Swardt HCR, van Rensburg GH, Oosthuizen MJ. Supporting students in professional socialisation: Guidelines for professional nurses and educators. *Int J Afr Nurs Sci* 2017;6:1–7.
14. Bisholt BK. The professional socialization of recently graduated nurses—Experiences of an introduction program. *Nurse Educ Today* 2012;32(3):278-82.
15. Brown J, Stevens J, Kermode S. Supporting student nurse professionalisation: the role of the clinical teacher. *Nurse Educ Today* 2012;32(5):606-10.
16. Amir Jalali SK, Alireza Khatouni, Mansour Rezaei. Determining nurses' clinical competence in critical care wards of Kermanshah University of Medical Sciences by self-assessment method. *JCC* 2016; 3(2): 10-16.
17. Ebadi A, Tabanejad Z, Pazokian M. Clinical competence among MSc students of critical care nursing. *Iran J Med Educ*. 2015;14(12):1036–46.

THE EFFECT OF PROFESSIONAL SOCIALIZATION ON CLINICAL COMPETENCY OF SENIOR NURSING STUDENTS

Mohsen Mam Qaderi¹, Esfandiar Baljani*², Yousef Mahmoudi far³

Received: 09 March, 2020; Accepted: 16 May, 2020

Abstract

Background & Aims: Professional socialization is a critical aspect of the evolution of nursing students. This process begins with the entry of people into the nursing education program and continues with the completion of nursing education and workplace entry. This study aimed to investigate the effect of professional socialization on clinical competency of nursing students in the field.

Materials & Methods: This experimental study was performed on 62 nursing students in Mahabad Azad University who were selected through census and randomly divided into control (n = 31) and intervention (n = 31) groups. The intervention group attended 15 sessions of professional socialization program. A two-part questionnaire consisting of: a) demographic questionnaire and b) clinical competency questionnaire was used to evaluate and compare the control and intervention groups. The collected data were analyzed by SPSS 25 software. Paired t-test was used to compare pre and post intervention scores, and independent t-test was used to compare between groups and Smirnov Kolmogorov test was used to check the normality of data distribution.

Results: The results of this study showed that the professional socialization educational program delivered by the intervention group was effective on nursing students' clinical competency (P=0.0001).

Conclusion: Professional socialization curriculum can have a significant impact on establishing and strengthening clinical competency of nursing students. Therefore, it is suggested that nursing education authorities utilize an organized, systematic and systematic training paradigm of professional socialization training based on new educational strategies in undergraduate nursing students' curricula to improve the efficiency and effectiveness of nursing education courses.

Keywords: Professional Socialization, Clinical Competency, Nursing Students

Address: Department of Nursing, Urmia Branch, Islamic Azad University, Urmia, Iran

Tel: (+98) 44-31803169

Email: mam.goal@yahoo.com

¹ student of MSc in Medical Surgical Nursing, Islamic Azad University of Urmia Branch Faculty of Medical Sciences –Department of Nursing

² Assistant Professor, PhD nursing, Islamic Azad University of Urmia Branch Faculty of Medical Sciences – Department of Nursing (Corresponding Author)

³ Assistant Professor, PhD nursing, Islamic Azad University of Mahabad Branch Faculty of Medical Sciences – Department of Nursing